

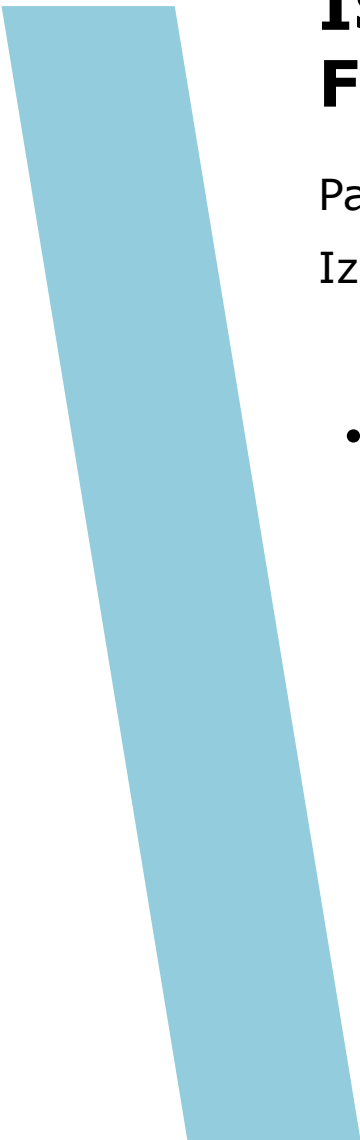

ES valstu pieredze HP koordinēšanā

Inese Vilcāne
Agnese Gaile

Labklājības ministrijas Sociālās politikas
attīstības un plānošanas departaments

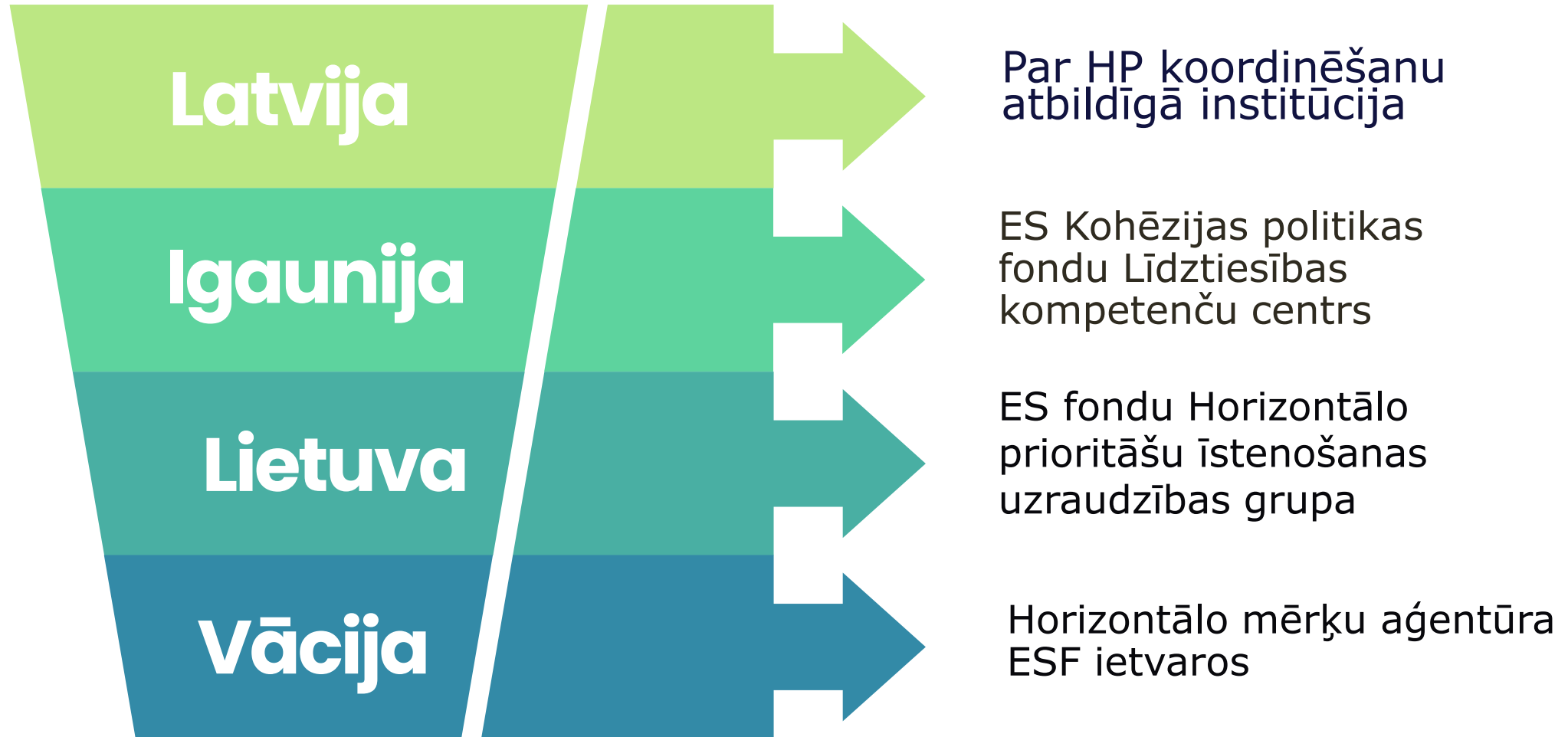
HORIZONTALĀ PRINCIPA "VIENLĪDZĪGAS IESPĒJAS" ĪSTENOŠANAS IETEKMES 2014.-2020.GADA ES FONDU PLĀNOŠANAS PERIODĀ IZVĒRTĒJUMS (2023)

Pasūtītājs: Labklājības ministrija

Izpildītājs: SIA „Projektu un kvalitātes vadība”

- Izvērtējuma mērķis ir novērtēt 2014.-2020. gada ES fondu plānošanas perioda ES fondu ieguldījumu ietekmi uz horizontālā principa «Vienlīdzīgas iespējas» mērķu sasniegšanu.
- Izvērtējumā ietvertais kopējais laika periods ir no 2014. gada līdz 2022. gada pirmajam pusgadam.
- Izvērtējumā ir veikta 223 ESF un 1240 ERAF/KF projektu analīze.

ES valstu pieredze HP īstenošanā

HP tiesību aktos

Latvija

Darba likums, Izglītības likums, Satversme, Bērnu tiesību aizsardzības likums, Sociālās Ārstniecības likums u.c.

Igaunija

Dzimumu līdztiesības likums un Vienlīdzīgas attieksmes likums

Lietuva

Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju likums

Vācija

Vispārējās vienlīdzīgas attieksmes likums

Lietuva – HP ieviešanas mehānisms

- uzraudzības komitejas sastāvā tiek iekļauti dzimumu līdztiesības, nediskriminācijas un pieejamības jomās iesaistīto NVO pārstāvji;
- projektu atlases ietvaros projekti tiek vērtēti pēc to atbilstības dzimumu līdztiesības, nediskriminācijas un pieklūstmības principiem;
- horizontālo principu ievērošanas uzraudzība tiek integrēta kopējā projektu uzraudzības un vērtēšanas sistēmā;
- ministrijas sniedz informāciju par horizontālo principu ieviešanu darbības programmu īstenošanas un progresu ziņojumos;
- horizontālie principi tiek integrēti kopējā attiecīgo programmu īstenošanas rādītāju uzraudzības sistēmā.

Vācija - horizontālo mērķu aģentūra

Aģentūras galvenās atbildības jomas ir:

- ekspertu konsultāciju sniegšana Darbības programmas īstenošanā iesaistītajām pusēm par visiem horizontālo prioritāšu jautājumiem;
- sadarbības tīklu veidošana;
- informācijas apmaiņas nodrošināšana starp akadēmiskajām aprindām, pētniecību un ESF politikas plānotājiem un īstenotājiem;
- tematisko ekspertu ziņojumu un vadlīniju sagatavošana.

Īstenojot Darbības programmu, visos plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas līmeņos HP mērķi tiek ievēroti divējādi:

- īpaši pasākumi (programmas un projekti), kas var tieši palīdzēt uzlabot noteiktas horizontālo mērķu tematiskās jomas.
- tajā pašā laikā ir paredzēts, ka visas finansēšanas programmas sniegs netiešu ieguldījumu trīs horizontālo prioritāšu mērķu sasniegšanā, izmantojot integrētu pieeju.

HP prioritātes un mērķi Vācijā

- **Vīriešu un sieviešu līdztiesības veicināšana**

Mērķis ir palielināt sieviešu ilgtspējīgu līdzdalību nodarbinātībā, tādējādi novēršot nabadzības feminizāciju.

- **Vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas veicināšana**

Jāveic pasākumi pret jebkāda veida diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.

- **Ilgspējīgas attīstības veicināšana**

ESF atbalsta pasākumos ir jāievēro arī ilgtspējīgas attīstības princips un vides kvalitātes aizsardzības un uzlabošanas mērķa veicināšana.

Vācijas ieteikumi HP ieviešanai 2021-2027.gadam

- Nepārtraukti investēt kapacitātes un zināšanu attīstīšanā visām ESF īstenošanā iesaistītajām pusēm
- Izveidot un īstenot pārredzamu vienlīdzības un dažādības uzraudzību
- Atbalsta struktūras – savlaicīga ekspertīzes nodrošināšana
- Demokrātijas un ilgtspējas nosacījumu stiprināšana visā plānošanas un konsultāciju procesā

Igaunija

Sociālo lietu ministrijas Vienlīdzības politikas departaments:

ES Kohēzijas politikas fondu Līdztiesības kompetenču centrs:

- konsultē 1.līmeņa starpniekinstitūcijas, kas izstrādā atbalsta piešķiršanas noteikumus, un 2.līmeņa starpniekinstitūcijas, kuras organizē atbalsta pieteikšanas procedūru un sazinās tieši ar atbalsta saņēmējiem
- sniedz informāciju un piedāvā apmācības par to, kā ievērot dzimumu līdztiesības un vienlīdzīgas attieksmes principus
- publicē materiālus, kuri palīdz noteikt, kuras vienlīdzīgas iespējas veicinošas aktivitātes var īstenot savā projektā un kuras no projektā īstenotajām aktivitātēm dos ieguldījumu vienlīdzīgu iespēju veicināšanā

Igaunijas HP mērķi

Dzimumu līdztiesība, kas nozīmē vienlīdzīgas tiesības, pienākumus un iespējas visās dzīves jomās.

Vecuma vienlīdzība, kas nozīmē nodrošināt un aizsargāt neaizsargātāko vecuma grupu tiesības, atbildību, pienākumus un iespējas saglabāt savu dzīves kvalitāti.

Vienlīdzīgas tiesības un iespējas personām ar invaliditāti, kas nozīmē nodrošināt, ka visiem sabiedrības locekļiem, tostarp personām ar invaliditāti ir vienlīdzīgas tiesības un iespējas uzlabot savas dzīves kvalitāti, piedalīties sabiedrības dzīvē un vienlīdzīgas pašnoteikšanās tiesības.

Vienlīdzīgu tiesību nodrošināšana neatkarīgi no tautības, kas nozīmē sociālekonomiskā līmeņa un labklājības paaugstināšanu nacionālo un etnisko minoritāšu pārstāvjiem un kultūras barjeru un negatīvo etnisko stereotipu likvidēšana sabiedrībā

Somija I

Visi ES struktūrfondu atbalstītie projekti jāīsteno saskaņā ar horizontālajiem principiem:

- projekta mērķgrupu mērķi, rezultāti, pasākumi un definīcija nedrīkst ietvert darbības vai procedūras, kas pārkāpj ES Pamattiesību hartu vai ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām
- projektam jābūt vērstam uz vienu vai vairākiem horizontālajiem principiem vai viena no to aspektiem veicināšanu
- horizontālās atlases kritērijiem projektā jāatbalsta:
 - dzimumu līdztiesība
 - ES Pamattiesību hartas principi, tostarp vienlīdzība, nediskriminācija un pieejamība
 - ilgtspējīgas attīstības principi un ES vides politika, ES stratēģijai Baltijas jūras reģionam
- Finansējuma saņēmējam gala projekta ziņojumā jāziņo par horizontālo principu īstenošanu

Somija II

- Visos programmas mērķos – energoefektivitāte, pielāgošanās klimata pārmaiņām, pētniecība, pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana, digitalizācija, reģionālā attīstība, nodarbinātība, prasmju pilnveidošana, sociālās inovācijas tiek vērtēti specifiskie kritēriji
- Specifiskie kritēriji tiek vērtēti punktu skalā 0-3, bet tie neierobežo projektu atbilstību

Somija III

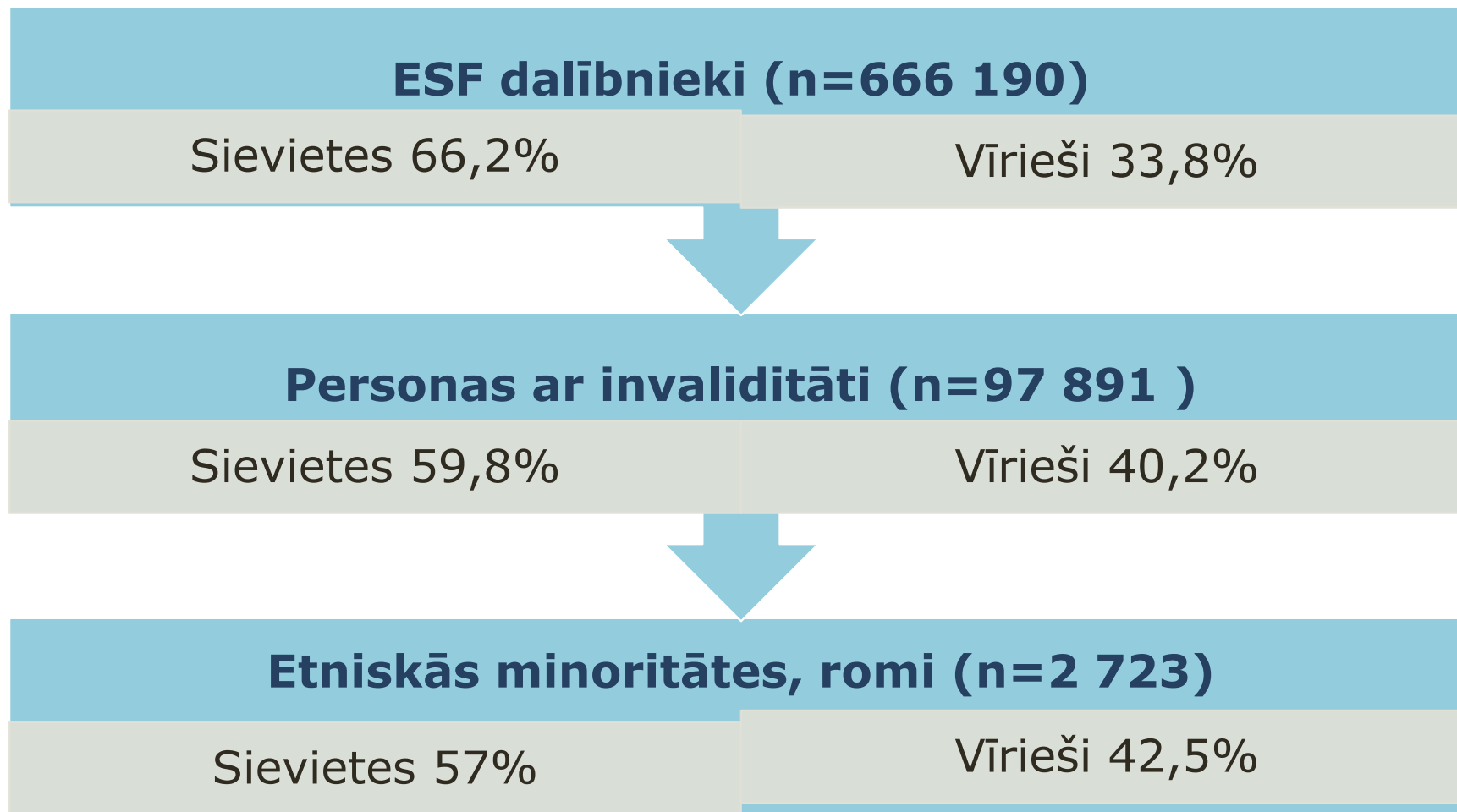
Kontroljautājumi
dzimumu līdztiesības
novērtēšanai
projektos

Jautājums	Jā	Nē	Paskaidrojums
Projekts ir izvērtēts no dzimumu līdztiesības aspekta			
Dzimumu līdztiesības aspekts ir integrēts projektā			
Projekta galvenais mērķis ir dzimumu līdztiesības veicināšana			

Latvijas pieredze (2014-2020)

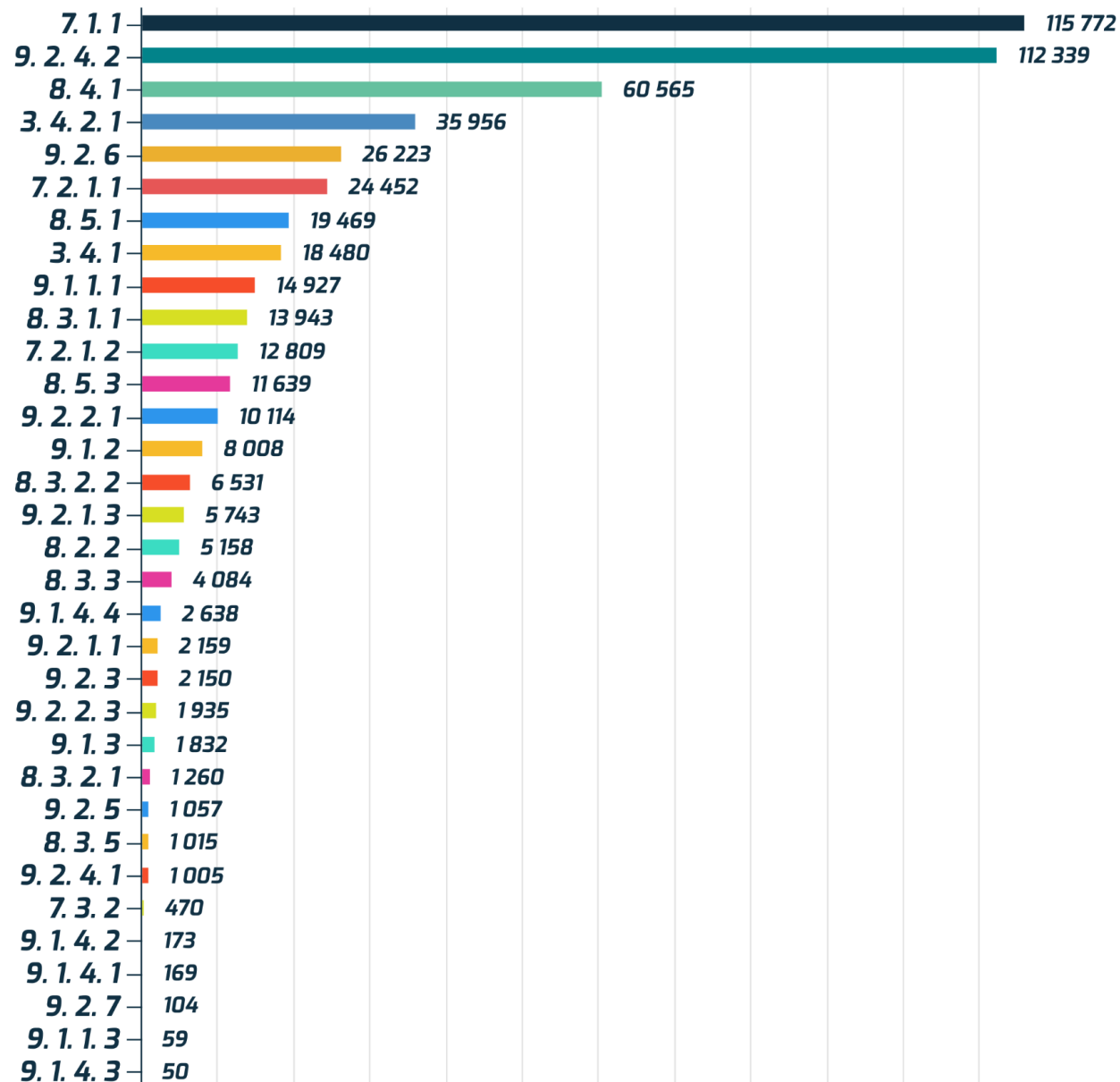
ESF projektu dalībnieku profils*

* No 2014.gada līdz 2022.gada 31.augustam

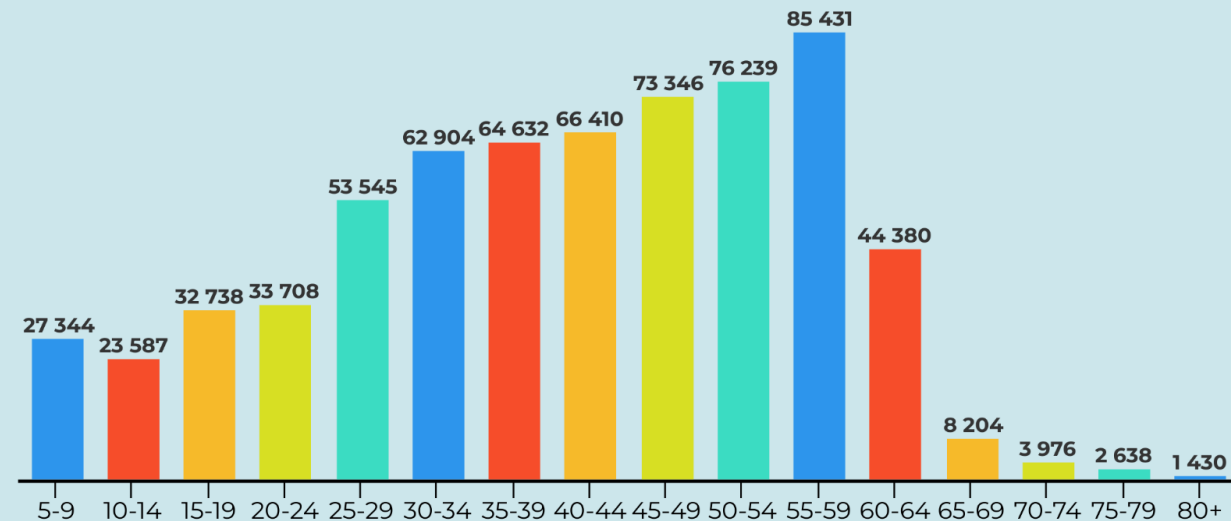
ESF projektu dalībnieku skaits dalījumā pa SAM un SAMP

n=666 190

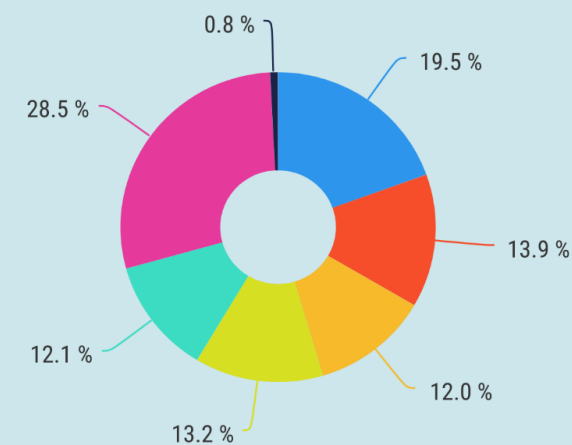

ESF projektu dalībnieku vecums un dzīvesvieta

Vecums

Deklarētā dzīvesvieta

Rīgas reģions
Latgales reģions
Pierīgas reģions
Nav norādīts
Vidzemes reģions
Kurzemes reģions
Zemgales reģions

Sasniegtie HP VI mērķi (2014-2020)

Visbiežāk projektu aktivitātes ir veicinājušas šādu mērķu sasniegšanu:

- **nodrošināt vides un informācijas piekļūstamību** personām ar invaliditāti un funkcionāliem traucējumiem visās renovējamās publiskajām ēkās
- **nodrošināt vides un pakalpojumu piekļūstamību** personām ar invaliditāti un funkcionāliem traucējumiem
- **nodrošināt sabiedriskā transporta piekļūstamību** personām ar invaliditāti un funkcionāliem traucējumiem
- **mazināt šķēršļus nodarbinātībai, sniedzot atbalstu nelabvēlīgākā situācijā esošām personām**
- **piekļuves uzlabošana izglītībai** personām ar invaliditāti, vecāka gadagājuma personām, jauniešiem ar zemām pamatprasmēm, etnisko minoritāšu pārstāvjiem, kā arī dzimumu segregācijas mazināšana izglītības nozarē

Sasniegtie HP VI rādītāji

- ERAF/KF projektiem plānotās **sasniedzamās vērtības norādītas salīdzinoši biežāk** nekā ESF projektiem
- plānotās vērtības ERAF/KF projektos **ir sasniegtas.**
- ESF projektiem, kuriem ir noteikta plānotā vērtība, tā **noteikta maza un sasniegtās vērtības vairākkārtīgi pārsniedz plānoto**
- ESF projektos, kuros paredzēts atbalsts sociālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautiem iedzīvotājiem – **vairumam projektu plānoto vērtību nav**
- gandrīz visos nodarbinātības veicināšanas un bezdarba mazināšanas projektos **plānotās vērtības sasniegtas un nereti pārsniegtas**
- projektos, kuru aktivitāšu rezultātā izstrādātas vai pilnveidotas izglītības programmas, metodiskie līdzekļi, vadlīnijas, mācību līdzekļi, t.sk. digitālie, kuros ir integrēti vienlīdzīgu iespēju jautājumi (dzimumu līdztiesība, invaliditāte, vecums vai etniskā piederība) **plānotās rādītāja vērtības pārsniegtas**

Galvenie izaicinājumi (I)

1

Projektu sagatavošanas un īstenošanas laikā **reti notiek konsultācijas ar HP VI ekspertiem.**

2

Nespēja veicināt HP VI ne vienmēr izriet no projekta īstenotāja attieksmes pret vienlīdzības tēmu, bet galvenokārt no nezināšanas, ko varētu nozīmēt HP VI praktiska veicināšana konkrētam projektam.

3

Projektu īstenotājiem ir **sašaurināta izpratne par HP būtību**, vairumā gadījumu HP attiecinot uz vienlīdzīgu attieksmi, nevis vienlīdzīgām iespējām.

4

Projektu īstenotāji **neuzskata HP VI par prioritāti** un nenovērtē tā nozīmi, galveno uzmanību pievēršot tiešajām projekta aktivitātēm.

Galvenie izaicinājumi (II)

5

Projektu īstenotāji **nesaskata saistību starp projektos pieprasīto HP VI ievērošanu** un HP VI izpausmēm valsts rīcībpolitikā.

6

Reizēm grūtības rodas nepietiekoši skaidro MK noteikumu dēļ un pretrunu gadījumā starp vadlīnijām un citiem regulējumiem, kas rada **iespējas dažādi interpretēt prasības**.

7

LM, balstoties uz veiktajiem projektu apsekojumiem un skatot projekta ietvaros izveidotā pakalpojuma vai objekta pieklūstamību pēc būtības, **konstatē iespējamās neatbilstības**, tomēr, CFLA atzīst, ka pret projektu pārkāpuma nav.

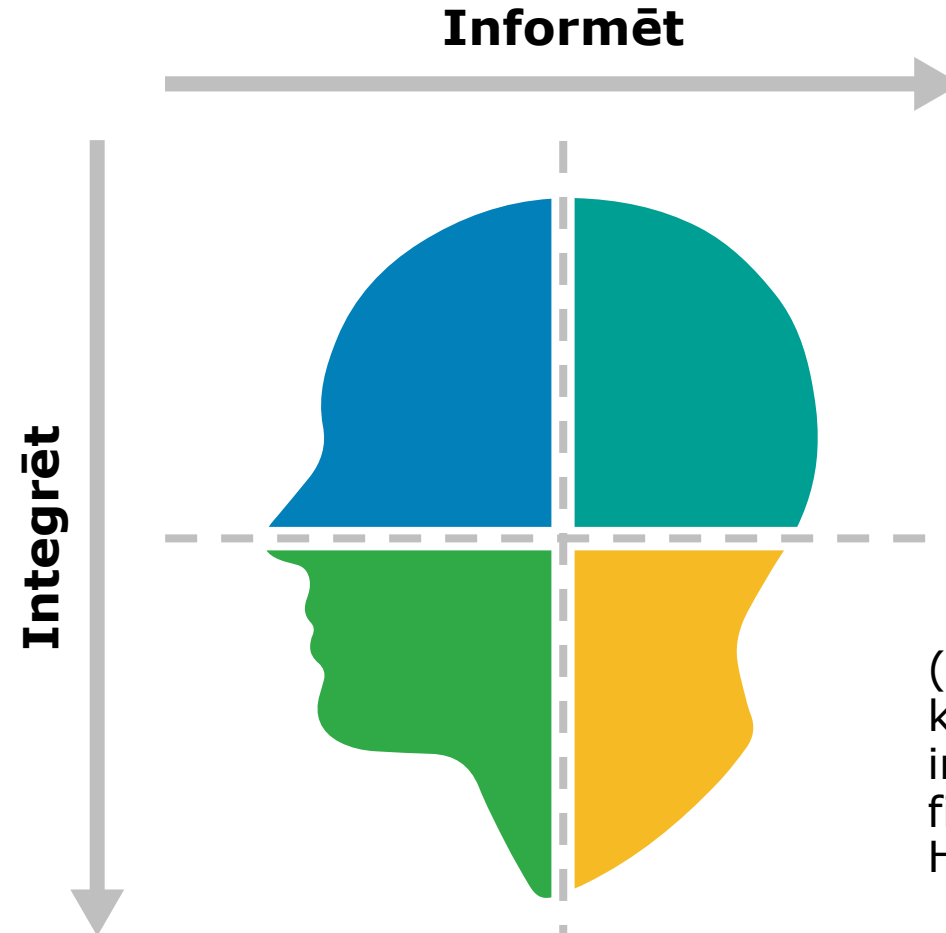
8

Projektu īstenotāji **nezin par HP vadlīnijām** vai uzskata tās par sarežģītām.

Rekomendācijas (I)

(1) ES fondu 2021.-2027. plānošanas periodā jāpievērš pastiprināta uzmanība un jāstimulē, lai ESF projektos tiktu akcentēti un iekļauti HP VI dzimumu līdztiesības, iekļaušanas un nediskriminācijas aspekti.

(2) Sistemātiski un strukturāli integrēt HP VI visu līmeņu valsts un pašvaldību plānošanas dokumentos

(3) Turpināt nodrošināt izglītojošo un informatīvo atbalstu par HP VI būtību un izpaušmēm, īpašu uzmanību pievēršot vienlīdzīgu iespēju principu integrēšanai visa veida darbību saturā.

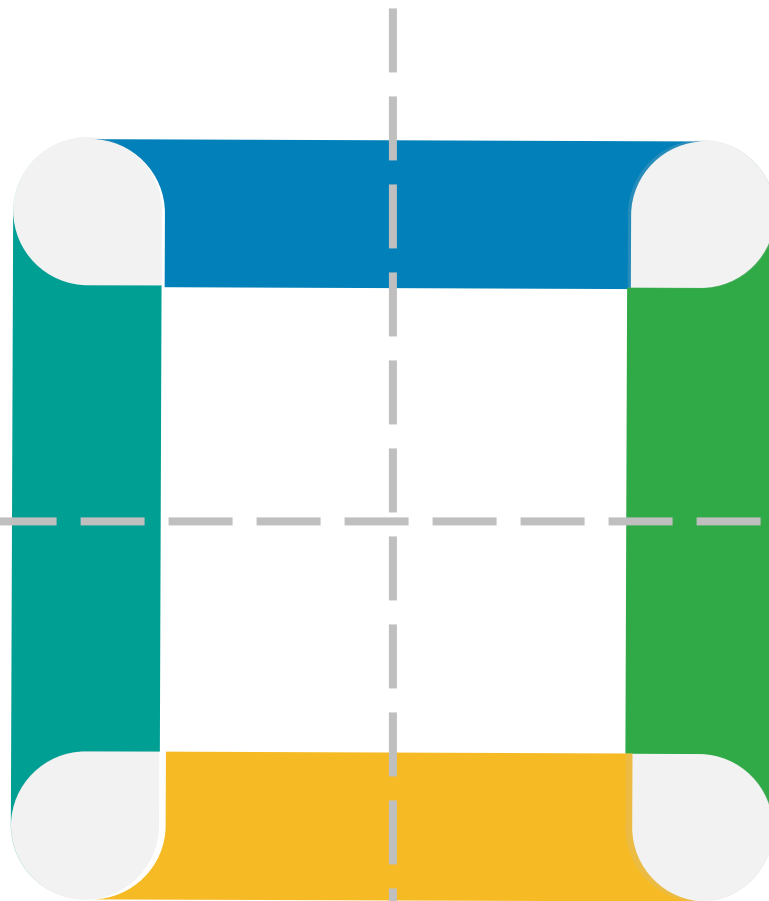
(4) Nepieciešams turpināt konsultatīvo atbalstu, informējot potenciālos finansējuma saņēmējus par HP VI īstenošanu.

Rekomendācijas (II)

23

(5) Paredzēt FS pienākumu PI pievienot dokumentāciju par notikušām konsultācijām ar HP VI ekspertiem PI izstrādes laikā. Ekspertu sarakstu var pievienot HP vadlīnijās.

(6) Nepieciešams organizēt un nodrošināt labās prakses un pieredzes apmaiņu pasākumus projektu īstenotāju vidū, kā arī konsultāciju pieejamību ar dažādības vadības ekspertiem

(7) HP vadlīnijās un iepirkumu dokumentācijā noteikt kvalifikācijas prasības tām NVO, kuru rekomendācijas HP VI plānošanas un īstenošanas jomā ir saistošas projektu īstenotājiem.

(8) Nepieciešams izvērtēt iespēju finansējuma piešķiršanas vērtēšanu tieši sasaistīt ar HP VI rādītāju un to sasniegšanas darbību iekļaušanas PI, tādējādi padarot finansējuma piešķiršanu tieši atkarīgu no HP VI ievērošanas.

Rekomendācijas (III)

(9) Pilnveidot esošo HP VI tematikai veltīto tīmekļa vietni

(10) Stiprināt LM kā par HP koordināciju atbildīgās institūcijas kapacitāti

(11) Izstrādāt veidlapu sūdzību par HP VI pārkāpumiem ES fondu īstenotajos projektos iesniegšanai

(12) Veikt proaktīvāku darbību HP VI popularizēšanā, piemēram, nosakot nulles toleranci pret vides nepieklūstamību

LABĀS PRAKSES PIEMĒRI

VESELĪBAS VEICINĀŠANAS PASĀKUMI

daudzveidīgu
veicināšanas un
profilakses pakalpojumu
nodrošināšana
daudzveidīgām iedzīvotāju
mērķa grupām

JAUNIEŠU GARANTIJA

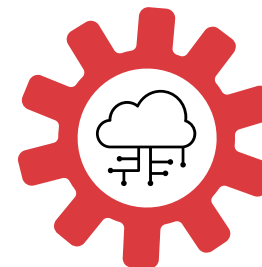
individuāls atbalsts
jauniešiem
(konsultēšana,
profilēšana, individuāla
programma, mentors),
atbalsta pasākumi
jauniešiem ar
invaliditāti

ESF

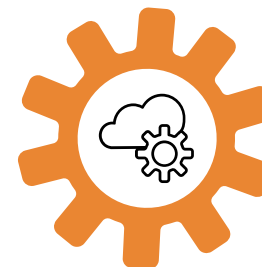
DAŽĀDĪBAS VEICINĀŠANA

Motivācijas paaugstināšana,
atbalsta pakalpojumi,
iekļaujošas darba vides
veicināšana, sabiedrības
izpratni veicinoši pasākumi par
nediskrimināciju

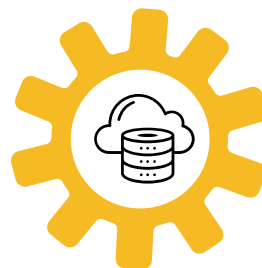
PROTI UN DARI

padziļināta individuālu
vajadzību izzināšana,
individuāla atbalsta
nodrošināšana

POGA

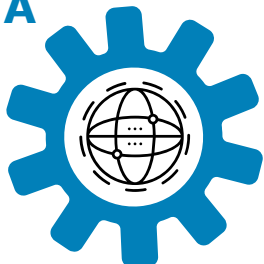
individualizēta pieeja bērnu
ar funkcionāliem
traucējumiem un viņu
ģimenes locekļu atbalstam

LABĀS PRAKSES PIEMĒRI

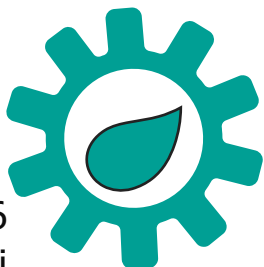
TŪRISMA INFRASTRUKTŪRAS IZVEIDE SVENTES PAGASTĀ

nodrošināta vides
pieklūstamība – pludmale,
pastaigu laipa, soliņi,
labierīcības

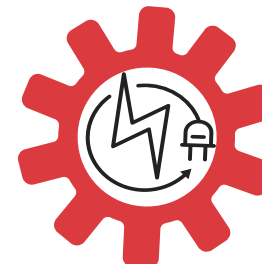
DABAI DRAUDZĪGS TRANSPORTS

Jūrmalā iegādāti 16
dabai draudzīgi
autobusi, pieklūstami
personām ar invaliditāti

ENERGOEFEKTIVITĀTES UZLABOŠANA ĢĒRBTUVĒS STADIONĀ "Daugava", LIEPĀJĀ

vides pieklūstamības
uzlabošana

DABAS TAKAS INFRASTRUKTŪRAS UZLABOŠANA, CARNIKAVĀ

nodrošināta aizsardzība īpaši
aizsargājamiem biotopiem un
sugām, izveidota personām ar
invaliditāti, vecāka gadagājuma
cilvēkiem, vecākiem ar bērniem
pieklūstama pludmale, dabas
parks

ERAF

**Paldies par
Jūsu
uzmanību!**

JAUTĀJUMI?